

PITANJA I ODGOVORI

POSTUPATI, ZASTUPATI —
POSTUPITI, ZASTUPITI

Već je podavno jedan naš čitalac, koji prati svaki broj *Jezika* i pročita ga na dušak, postavio pitanje, da li je pravilno umjesto glagola *postupati* i *zastupati* upotrebljavati glagole *postupati*, *zastupati*. Na to ga je pitanje potakla činjenica, što gotovo »dnevno nailazim u novinama, a i u knjigama i časopisima, na oblike tih glagola, za koje držim da nisu jezično, u duhu našeg jezika, ispravni«. Pritom ističe rečenicu: »Taj je tip nabrojnije *zastupljen*«, »... ona prva traži, da se kod tih riječi od jednom *postupi*, prema našim akcenatskim pravilima« i »Hrvoje je *postupio*, kako mu je bilo naređeno«, što su napisali u *Jeziku* neki naši suradnici. Samo su tehnički razlozi skrivili, što odgovor na to pitanje donosimo tek sada.

Naš čitalac sasvim pravilno ističe, da su glagoli *postupati*, *zastupati* trajni, imperfektivni, a glagoli *postupati*, *zastupati* trenutni, perfektivni. Ali on ipak previše tvrdi, kad ističe, da glagol *postupati* nije dopustiv u značenju *uraditi*, *učiniti*, *izvršiti*, jer »glagolima *činiti*, *raditi*, *izvršiti* možemo izreći bolje neku misao negoli glagolom *postupati*«. Naš čitalac previše tvrdi i onda, kad napominje, da glagola »*zastupati* mi nemamo«. On doslovno veli: »Koliko mi se čini, glagol *zastupati* postoji u kajkavskom dijalektu (prema slovenskom) u značenju: razumjeti, slovenski *zastopiti*. U štokavskom narječju mi nije poznat.«

Najiscrpnije podatke o značenju spomenutih glagola zasada nalazimo u Akademijinu »Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika«, u Broz-Ivekovićevu »Rječniku hrvatskoga jezika«, u Benešićevu »Hrvatsko-poljskom rječniku« i u Ristić-Kangrginu »Srpskohrvatsko-nemačkom rečniku«. Još zanimljivije podatke možemo očekivati u pripremanom rječniku hrvatskosrpskoga književnog jezika Matice Hrvatske i Matice Srpske.

Za glagol *postupati* Akademijin Rječnik navodi pored ostalih značenja i značenje *raditi*, *činiti*, *poslovati*, a među ostalim za to značenje navodi i posloviču: Brat je mio, koje vjere bio, kada bratski čini i postupa. Takva ista značenja navodi Rječnik i za perfektivni glagol *postupati*, koji prema tome znači *uraditi*, *učiniti*, no potvrde su isključivo od istočnih pisaca. U tom je, čini se, i razlog nesporazumka: zapadni pisci rijetko upotrebljavaju glagol *postupati* u tom značenju, taj glagol s tim značenjem prodiere na zapad tek u novije vrijeme, pa je još isprva neobičan. No to nam ne daje pravo na zaključak, da glagola *postupati* u tom značenju »u štokavskom, koliko je meni poznato, nema«. Dakako, svaki pisac ima pravo, da između pravilnih odabere onaj izričaj, kojim se nada, da će najbolje izraziti svoju misao. Nitko ne može ni našeg čitaoca prisiliti, da se služi glagolom *postupati* u značenju *uraditi*, *učiniti*, no isto tako ne može se reći, da je glagol *postupati* nedopustiv. Na takav zaključak navodi nas težnja, da u što većoj mjeri iskoristimo rječničko blago čitavog štokavskog područja. Prema tome dobro je reći: *Hrvoje je tako postupio*, ali dobro je i ono, što predlaže naš čitalac: *Hrvoje je tako uradio*. Ovo posljednje je na zapadu dakako običnije.

Slično je nekako i s glagolom *zastupati*. Broz-Ivekovićev Rječnik navodi mu značenje *zastupati* kome put, *kao stupiti predanj i ne pustiti ga dalje* i potvrđuje to primjerom: »Zlatni stupci vodu *zastupili*, otud lovci zeca načeraše, zec uteče, lovci izginuše (ovo je narodna zagonetka, i odgonetljaj joj je: kad je Mojsije bježeći od Faraona prešao preko mora, a Faraon s vojskom propao u moru).« To je samo perfektivno značenje isto takva imperfektivnog značenja: »Ukloni se s vidjela, ne *zastupaj* mi.« Ali glagol *zastupati* ima i preneseno značenje *braniti koga*, *pravdati*, *odgovarati*: »Ja *zastupam* ovu ženu pred sudovima.« Ova narodna značenja prenijela su se na dvojak način u književnu upotrebu, kako nam svje-

doče Benešić i Ristić-Kangrga. Na zapadu se po Benešićevu svjedočanstvu glagol *zastupati* upotrebljava u književnosti u značenju *braniti, zastupati koga, pravdati, zamjenjivati*, a glagol *zastupiti* u značenju *spriječiti komu put*. Po Ristić-Kangrginu svjedočanstvu na istoku se glagol *zastupati* upotrebljava u značenju *braniti, zastupati koga, zamjenjivati*, a glagol *zastupiti* kao perfektivan u tom istom značenju, ali i u značenju *spriječiti komu put*. Stoga je na zapadu običnije: *Taj je tip najbrojnije zastupan*, ali je na istoku moguće i *zastupljen*, a onda se jedno i drugo širi s istoka na zapad i sa zapada na istok. Ono, na što smo navikli, tako živi u nama, da nam je drugo neobično. To je čak i zavaralo našeg

čitaoca, te je pogrešno zaključio, da glagola *zastupiti* uopće i nemamo. No prema svemu rečenome naš čitalac može s opravdanjem upotrebljavati glagol *zastupati* u izričajima *zastupati na sudu i kod oblasti*. Historijski kontinuitet takve upotrebe glagola *zastupati* pojačava to njegovo pravo u znatnoj mjeri. No ne daje mu pravo na isključivost, jer eto postoji u štokavskom narječju i perfektivan glagol *zastupiti* s takvim značenjem.

Sve nas to upućuje na to, da je pri razmatranju o pravilnosti kakva izričaja potrebno čitav problem potanje prostudirati i da nije dovoljno osloniti se samo na svoj jezični osjećaj.

Ljudevit Jonke

OSVRTI

ČETVRTI SASTANAK PRAVOPISNE KOMISIJE

Četvrti sastanak Pravopisne komisije, koja treba da izradi zajednički pravopis hrvatskosrpskoga jezika, održan je u Beogradu od 19. do 24. prosinca 1955. u prostorijama Srpske akademije nauka. Prisustvovali su svi članovi Pravopisne komisije: dr. Radomir Aleksić, dr. Aleksandar Belić, Miloš Hadžić, dr. Josip Hamm, dr. Mate Hraste, dr. Ljudevit Jonke, Radovan Lalić, Slavko Pavešić, Pavle Rogić, dr. Mihailo Stevanović i dr. Jovan Vuković. Na dnevnom redu bila su ova pravopisna pitanja: 1. pretresanje formulacija dosadašnjih zasjedanja, 2. sastavljenost i odvojeno pisanje riječi, 3. interpunkcija, 4. kratice, 5. glas *l* (s obzirom na njegove promjene), 6. pravopisni znaci i 7. gubljenje suglasnika.

Po zaključku Komisije raspravljalo se najprije o 5. točki, pa onda o 7. i 2. i napokon o 3. točki. O glasu *l*, o gubljenju suglasnika i o pisanju složenih riječi pretresen je materijal u cijelosti, te su o tome doneseni zaključci i izabrani referenti, koji će na temelju donesenih zaključaka stilizirati tekstove za ta pravopisna poglavlja. Kako je naj-

veći dio vremena utrošen na rješavanje pitanja 2. točke, za interpunkciju je preostalo samo toliko vremena, da se problem osvijetli u glavnim linijama, a pojedinosti su ostale za predviđeni peti sastanak Komisije.

Peti sastanak Pravopisne komisije održat će se po zaključku Komisije u Sarajevu u prostorijama Filozofskog fakulteta od 5. do 10. ožujka 1956. Na dnevni red je stavljeno pretresanje formulacija dosadašnjih zasjedanja, interpunkcija (nastavak), kratice, pravopisni znaci, pisanje tuđih riječi, pisanje futura I. i gramatička terminologija.

Kako neki čitaoci *Jezika* pitaju, zašto u *Jeziku* ne pišemo potanko o pravopisnim formulacijama dosadašnjih zasjedanja, treba da kažem, da je to stoga tako, što je Pravopisna komisija donijela zaključak, da se pravopisne formulacije ne saopćavaju javnosti pojedinačno, nego u cjelini, kad bude obavljen sav posao. Tada će se čitav nacrt Pravopisa dati na diskusiju cjelokupnoj našoj javnosti, u prvom redu stručnim i književnim društvima i ustanovama, no Pravopisnoj komisiji ostaje i nadalje pravo, da o prijedlozima i mišljenjima pojedinaca.